המספר המונה

המספר המונה הוא מספר המשמש למנייה (לספירה) של שמות או לציון יום בחודש (תאריך). לדוגמה: **שְׁתֵּי** חולצות, **שְׁמוֹנֶה** מחברות, **עֶשְׂרֵה** שקלים, **אַחַד עָשָׂר** סעיפים, **חֲמִשָּׁה עָשָׂר** ביוני. המספר המונה נוטה בזכר ובנקבה, ויש לו צורת נפרד וצורת נסמך.

נטיית המספר המונה

זכר ונקבה

לשם המספר בעברית יש צורת **נקבה** (אַחַת, שְׁתַּיִם, שָׁלוֹשׁ) וצורת **זכר** (אֶחָד, שְׁנַיִם, שְׁלוֹשָׁה). בעברית יש להתאים את המין הדקדוקי של המספר המונה לזה של שם העצם. כלומר לשם עצם שמינו הדקדוקי זכר יש להתאים מספר מונה בזכר, ולשם עצם שמינו הדקדוקי נקבה – מספר מונה בנקבה. דוגמות:

- נקבה: **חמש** ילדות, **שלוש** קומות
- זכר: **חמישה** ספרים, **שלושה** חדרים

שימו לב:

אנו רגילים בעברית כי שמות המסתיימים ב־ָה מציינים בדרך כלל נקבה, אולם במערכת שם המספר חל היפוך בצורת הזכר והנקבה:

- בשם המספר בנקבה אין כל סיומת מיוחדת – שלוש, ארבע, חמש.
- לעומת זאת שם המספר ב**זכר** מסתיים ב־**ָה** – שלוש**ה**, ארבע**ה**, חמיש**ה**.

נפרד ונסמך

שמות עצם יכולים לבוא בצורת נפרד או בצורת נסמך.

- **צורת נפרד** היא צורתו הרגילה של שם העצם, שבה הוא עומד בפני עצמו, למשל מַחְלָקָה, עֵצִים.
- **צורת נסמך** היא צורתו של שם עצם כאשר הוא הרכיב ראשון בצירוף סמיכות. למשל, בצירופים "מַחְלֶקֶת היונקים" ו"עֲצֵי פרי" צורות הנסמך הן מַחְלֶקֶת- ועֲצֵי-.

גם לשם המספר יש צורות נפרד ונסמך בזכר ובנקבה.

שימו לב כי בצורת הנסמך תבוא תמיד ה"א הידיעה לפני שם העצם:

	נפרד (שם עצם לא מיודע)	**נסמך (שם עצם מיודע)**
זכר	**שִׁבְעָה** כלבים	**שִׁבְעַת ה**כלבים
נקבה	**שָׁלוֹשׁ** פינות	**שְׁלוֹשׁ ה**פינות

טיפ:

שימו לב לנטיית המספר 1 בזכר: ילד **אֶחָד**, **אֶחָד מן ה**ילדים, אבל: **אַחַד ה**ילדים.

המספר המונה במספרים 1–19

	זכר (נפרד/נסמך)	נקבה (נפרד/נסמך)
1	אֶחָד/אַחַד־	אַחַת/אַחַת־
2	שְׁנַיִם/שְׁנֵי־	שְׁתַּיִם/שְׁתֵּי־
3	שְׁלוֹשָׁה/שְׁלֹשֶׁת־	שָׁלוֹשׁ/שְׁלוֹשׁ־
4	אַרְבָּעָה/אַרְבַּעַת־	אַרְבַּע/אַרְבַּע־
5	חֲמִשָּׁה/חֲמֵשֶׁת־	חָמֵשׁ/חֲמֵשׁ־
6	שִׁשָּׁה/שֵׁשֶׁת־	שֵׁשׁ/שֵׁשׁ־
7	שִׁבְעָה/שִׁבְעַת־	שֶׁבַע/שֶׁבַע־
8	שְׁמוֹנָה/שְׁמוֹנַת־	שְׁמוֹנֶה/שְׁמוֹנֶה־
9	תִּשְׁעָה/תִּשְׁעַת־	תֵּשַׁע/תֵּשַׁע־
10	עֲשָׂרָה/עֲשֶׂרֶת־	עֶשֶׂר/עֶשֶׂר־

	זכר (נפרד/נסמך)	נקבה (נפרד/נסמך)
11	אַחַד עָשָׂר	אַחַת עֶשְׂרֵה
12	שְׁנֵים עָשָׂר	שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
13	שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר	שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה
14	אַרְבָּעָה עָשָׂר	אַרְבַּע עֶשְׂרֵה
15	חֲמִשָּׁה עָשָׂר	חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה
16	שִׁשָּׁה עָשָׂר	שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה
17	שִׁבְעָה עָשָׂר	שְׁבַע עֶשְׂרֵה
18	שְׁמוֹנָה עָשָׂר	שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה
19	תִּשְׁעָה עָשָׂר	תְּשַׁע עֶשְׂרֵה

* במספרים 11–19 אין הבדל בין צורת הנפרד לצורת הנסמך.

כללים נוספים במספר המונה:

- **שנים** מצוינות תמיד במספר מונה ב**נקבה**, כי מין המילה 'שנה' הוא נקבה. לפיכך יש לומר: שנת 1948 – אלף תשע מאות ארבעים ו**שמונה**.
- **גיל** מצוין ב**נקבה** (משום שאנו סופרים שנים): אני בן **שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה**, אחי בן **שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה**.
- מין מילים **צומת, עט ומכנסיים** הוא **זכר**, לכן נאמר: "**שלושה** צמתים מסוכנים", "**ארבעה** עטים כחולים", "**חמישה** (זוגות) מכנסיים חדשים".
- מין המילים **כיכר ופעמים** הוא **נקבה**. לכן נאמר: 'שתי כיכרות', 'שלוש פעמים'.
- רוב החפצים בסיומת הזוגי **־ַיִם** מינם הדקדוקי זכר: אופניים, משקפיים, מספריים.
- לפני המילה **מאות** יבואו המספרים ב**נקבה נסמך**: **שְׁלוֹשׁ** מאות, **אַרְבַּע** מאות, **חֲמֵשׁ** מאות, **שְׁמוֹנֶה** מאות. צורתם של המספרים שֶׁבַע ותֵּשַׁע לפני מאות היא **שְׁבַע** מאות, **תְּשַׁע** מאות.
- לפני המילה **אלף** יבואו המספרים ב**זכר נסמך**: **שְׁלוֹשֶׁת** אלפים שקלים, **אַרְבַּעַת** אלפים אגורות, **אַחַד עָשָׂר** אלף חולצות.
- לפני **מיליון ומיליארד** יבואו המספרים (מ־3 ואילך) ב**זכר נפרד**: **שְׁנֵים עָשָׂר** מיליון ילדות, **שִׁבְעָה** מיליארד אנשים.
- אחרי מילת ההכפלה **פי** יבואו המספרים ב**זכר נפרד**: פי **שְׁנַיִם**, פי **שְׁלוֹשָׁה**.
- **תאריך** יצוין ב**זכר נפרד** (ואחריו תבוא מילית היחס ב־): **אֶחָד** במאי, **תְּשִׁעָה** באב.